

Analýza příčin bezdomovectví

Helena Bařinová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Helena BAŘINOVÁ
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Analýza příčin bezdomovectví

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerší odborné literatury
Vypracování osnovy a struktury BP
Metodologie práce, stanovení výzkumných technik a metod
Zpracování teoretické a praktické části práce
Teoretická a praktická východiska, závěry a doporučení

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARTÁK, M. Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I. Kostelec nad Černými lesy, IZPE 2004. ISSN 1213-8096.

HORÁKOVÁ, M. Současné podoby bezdomovství v České republice -- pilotní sonda. VÚPSV, 1997.

HRADECKÝ, I.; HRADECKÁ, V. Bezdomovství -- extrémní vyloučení. Praha: Naděje, 1996. 107 s. ISBN 80-902292-0-4.

MATOUŠEK, O. a kol. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **18. února 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2009**

Ve Zlíně dne 18. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 17.4.2009

..... Radim

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se věnuje příčinám bezdomovectví a jejím cílem je zjistit, jaké jsou příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim, křesťanské společnosti pro evangelizaci a diakonii Vsetín, o. s.

Teoretická část se zabývá problematikou bezdomovectví obecně, vymezuje pojmy bezdomovec a bezdomovectví, popisuje historii a typy bezdomovectví, rozebírá jednotlivé příčiny bezdomovectví a stručně charakterizuje azylový dům Elim Vsetín.

Praktická část zjišťuje pomocí rozhovoru příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim Vsetín. Rozhovory jsou převedeny do formy kazuistik a obrázků.

Klíčová slova: bezdomovec, bezdomovectví, příčiny bezdomovectví, azylový dům Elim Vsetín

ABSTRACT

The thesis follows homelessness cause and its objective is to detect the cause of the man homelessness in the Sanctuary House Elim, christian community for evangelization and diaconate Vsetin, o. s.

The theoretical part, follows homelessness problems in general terms, specifies conceptions the homeless person and homelessness, describes antecedents and sorts of homelessness, analyse homelessness cause and characterizes concisely the Sanctuary House Elim Vsetín.

The practical part traces man homelessness cause in the Sanctuary House Elim Vsetin by means of conversations. The conversations are transferred to casuistry form and pictures.

Keywords: Homeless person, homelessness, homelessness causes, the Sanctuary House Elim Vsetin

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za čas, odborné vedení, pomoc, cenné rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 FENOMÉN BEZDOMOVECTVÍ	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU BEZDOMOVEC A BEZDOMOVECTVÍ.....	12
1.1.1 Bezdomovec	12
1.1.2 Bezdomovectví.....	13
1.2 HISTORIE BEZDOMOVECTVÍ	14
1.3 TYPY BEZDOMOVECTVÍ	15
2 PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ	17
2.1 TERMINOLOGICKÉ VYMEZENÍ	17
2.2 ZTRÁTA ZAMĚSTNÁNÍ.....	19
2.2.1 Příčiny ztráty zaměstnání	20
2.2.2 Druhy nezaměstnanosti	21
2.3 ZTRÁTA BYDLENÍ, RODINY	22
2.4 INSTITUCIONÁLNÍ PŘÍČINY	23
2.4.1 Propuštění z vězení	23
2.4.2 Propuštění z dětských domovů a výchovných ústavů	24
2.5 ZÁVISLOST NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH.....	24
2.5.1 Příčiny závislosti na návykových látkách.....	25
2.6 CHUDOBA.....	25
2.6.1 Dělení chudoby.....	26
2.6.2 Příčiny chudoby.....	26
3 AZYLOVÝ DŮM ELIM VSETÍN	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 VÝZKUMY V OBLASTI PŘÍČIN BEZDOMOVECTVÍ	30
5 METODIKA PRÁCE	31
5.1 CÍL VÝZKUMU	31
5.2 DRUH VÝZKUMU	31
5.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	31
5.4 METODA VÝZKUMU.....	32
5.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	32
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU	33
6.1 KAZUISTIKY	33
6.2 SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	37
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	46
SEZNAM OBRÁZKŮ	47
SEZNAM PŘÍLOH.....	48

ÚVOD

Fenomén bezdomovectví není jev nový, bezdomovectví bylo, je a bude. Rozdíl je akorát v tom, že v současné době se o tomto problému hovoří více, než v minulosti. Lidé nemají dostatečné informace o tom, proč se člověk může ocitnout na ulici a proto tyto lidi, kteří o střechu nad hlavou přijdou, většina lidí odsuzuje. Celkově má naše společnost vůči těmto lidem spíše negativní postoj. Lidé si neuvědomují, že mnozí z nich se stali bezdomovci ne vlastní vinou a nikdo nemůže vědět, kdy ho něco takového potká. Člověk se může na ulici ocitnout ze dne na den.

Asi nikdo si nedokážeme představit, jaké to je přijít o domov a jak se v takovém případě člověk cítí. A nejhorší pak je, když vás v takové situaci opustí všichni přátelé a především rodina, která by vám měla v tíživých situacích pomoci.

Mezi bezdomovci nenajdeme pouze muže, ale také ženy nebo dokonce celé rodiny i s dětmi. Mnohé z nás pak napadá otázka, z jakého důvodu se ocitli bez domova. Zda je příčinou to, že přišli o zaměstnání, z nějakého důvodu se zadlužili nebo prostě byli chudí a neměli peníze na to, aby platili nájem nebo je potkala nečekaná životní událost (ztráta blízkého člověka, nemoc, živelná pohroma atd.).

Ve své práci se zabývám příčinami bezdomovectví a především chci zjistit, jaké jsou příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim, křesťanské společnosti pro evangelizaci a diakonii Vsetín, o. s.

Práce se skládá se teoretické a praktické části. V teoretické části, která se skládá ze tří kapitol, nejprve vymezím fenomén bezdomovectví obecně. Dále pomocí definic různých autorů objasním pojmy bezdomovec a bezdomovectví a stručně popíšu vývoj a druhy bezdomovectví. Ve druhé kapitole se budu věnovat a rozebírat jednotlivé příčiny bezdomovectví a ve třetí charakterizuji azylový dům Elim Vsetín, ve kterém bude prováděný výzkum.

V praktické části navážu na teoretickou část. Nejdříve uvedu výsledky provedených výzkumů v oblasti příčin bezdomovectví a dále navážu vlastním výzkumem. Jako druh výzkumu jsem zvolila kvalitativní výzkum a pomocí polostrukturovaného rozhovoru zjistím, jaké jsou příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim Vsetín. Zjištěné výsledky převedu do formy kazuistik a obrázků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FENOMÉN BEZDOMOVECTVÍ

Bezdomovectví je sociální jev, který je viditelný především ve větších městech a to díky svojí vnějškové spekulárnosti chudoby a krajního výrazu vytěsnění na okraj společnosti. Složité sociální vztahy dohromady s hromaděním sociálních problémů jsou často vyhrocovány především v urbanizovaných centrech, které svojí anonymitou vztahů a lhostejností k individuálním osudům přinášejí řadu příčin, ale i možností řešení bezdomovectví. Setkáváme se s jedinci, kteří se na ulici ocitli v důsledku nechtěných životních událostí, ale také s jedinci, kteří si tuto cestu zvolili sami. Tyto osoby vnímáme jako tuláky či osoby, které se odmítly podřídit jakékoliv autoritě nebo odmítají povinnosti vyplývající z běžného dne. Jen málo lidí, kteří se ocitli bez domova, dokáže podstoupit náročnou cestu ke znovuzískání bydlení (Sekot, 2004).

Fenomén bezdomovectví není v Evropě nový, nový je však velký nárůst lidí bez domova. Mění se také jejich skladba. Nejde jen o lidi spící na ulici, ale i o jedince a rodiny, které žijí v nevyhovujících a mnohdy i nebezpečných podmínkách. V současnosti to není jen alkoholismus či rozvrat rodiny, kvůli kterým se jedinci ocitají na ulici, ale důvodem stále rostoucího počtu těchto lidí jsou strukturální problémy jako například nedostatek levných bytů, vysoká nezaměstnanost a rostoucí úroveň chudoby (Mareš, 1999).

Bezdomovectví je projevem extrémního společenského vyloučení. Jsme s ním konfrontováni a mnoho z nás se jím odmítá zabývat, protože nás buď obtěžuje či z neznalosti této problematiky (Halmazňová, 2008).

1.1 Vymezení pojmu bezdomovec a bezdomovectví

Existuje množství definic pojmu bezdomovec i bezdomovectví. Každý autor si tento jev vykládá jinak a neexistuje jednotná, všeobecně platná definice. Avšak slovo bezdomovec i bezdomovectví je mezi lidmi běžně užívané.

1.1.1 Bezdomovec

Pojem bezdomovec se objevil až s obdobím transformace devadesátých let. V té době se problém lidí bez střechy nad hlavou stal aktuální. Bezdomovec je vlastně jedinec, jenž nemá své zázemí, kam by se uchýlil. Je osamělý a nemá nikoho, kdo by mu z jeho tíživé životní situace pomohl (Sekot, 2004).

Podle mě je bezdomovec člověk bez domova, který nemá své zázemí, střechu nad hlavou a nemá kam jít.

Čaníková (Zdroj: internetové stránky: Slovníček k problematice bezdomovectví) definuje bezdomovce takto: „Bezdomovec je osoba, kterou z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení nebo je touto ztrátou akutně ohrožena. Je to osoba žijící na veřejných místech (např. ulice, nádraží, park), v neadekvátních či nejistých bytových podmínkách (např. dům určený k demolici, sklep, půda, holobyt, squat) nebo osoba přijímající pomoc obce, státní či nestátní organizace nebo instituce (nouzové ubytování, sociální služby apod.).“

„Bezdomovec může být osobou bez trvalého bydliště nebo je osobou bez přístřeší, která sice oficiálně trvalé bydliště má, ale z nějakého důvodu jej nechce nebo nemůže užívat. Tento člověk obvykle nemá ani zaměstnání a rodinu, resp. jeho vztahy s příbuznými jsou natolik narušené, že zcela ztratily svou funkci. Nemá téměř žádné vazby ke společnosti, zůstává izolován na jejím okraji (Vágnerová, 2004, s. 748).“

V současnosti se častěji než výraz bezdomovec užívá pojem „lidé bez domova“ nebo „lidé bez přístřeší“ (Schwarzová In Matoušek a kol., 2005, s. 315).

1.1.2 Bezdomovectví

V době komunismu se pojem bezdomovectví nepoužíval, protože v té době bylo nemyslitelné, aby někdo žil na ulici. Tehdejší režim to nedovoloval. Bezdomovectví však existovalo. Jednalo se o osoby, které nechtěly nebo nemohly bydlet u rodičů, vlastní rodiny neměly, byly rozvedené nebo odešly z ústavní výchovy (Průdková, Novotný, 2008).

M. Horáková (1995) uvádí, že existují různé definice bezdomovectví, které odlišují typy bezdomovectví podle toho, zda se jedná o úplnou ztrátu bydlení nebo o nevyhovující podmínky bydlení.

„Bezdomovectví je část sociálního procesu, důsledek kontinuálních sociálních a ekonomických sil, vedoucích až k sociálním strukturám (trh práce, trh s byty, sociální zabezpečení jako státní opatření, vzdělání a výchova, rodinné struktury), (Halmazňová, 2008, s. 8).“

Sociální práce používá například takovouto definici pojmu bezdomovectví: „Bezdomovectví označuje situaci bezprostřední nouze, v níž se ocitá člověk bez trvalého domova (Schwarzová In Matoušek a kol., 2005, s. 316).“

Čaníková (Zdroj: internetové stránky: Slovníček k problematice bezdomovectví) definuje bezdomovectví takto: „Bezdomovectví je negativně hodnocený společenský jev. Zahrnuje jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení. Bezdomovectví znamená také samotný fakt existence lidí bez domova, které nejsou schopny svou situaci bez pomoci druhých řešit a vyhledávají proto různé formy sociální pomoci.“

„Obecně řečeno, bezdomovství je více než nedostatkem přístřeší a více než chudobou. Je součástí širšího procesu marginalizace založeného na neschopnosti bezdomovců participovat na způsob života, který je standardní pro většinu populace (Mareš In Barták, 2004, s. 14).“

1.2 Historie bezdomovectví

Bezdomovectví ve velkém rozsahu ovlivnila chudoba a tak jak ho známe z dnešní doby, začalo v Evropě vznikat od II. poloviny 19. století vlivem industrializace. Po druhé světové válce byl vývoj bezdomovectví v českých zemích a v takzvaném východním bloku ovlivněn komunistickým systémem. Nástupem totalitního režimu v roce 1948 byly veškeré zjevné sociálně patologické jevy popírány. Tehdejší represivní opatření skryly veškeré projevy charakterizující jedince podle tehdejšího označení „žijícího životem nedůstojným socialistické společnosti“. Tato opatření nařizovala všem občanům povinnost zdržovat se v místě trvalého pobytu, kde byli hlášeni, výjimkou byl jen úředně hlášený přechodný pobyt. Občanům bylo zaručeno právo na práci, to však bylo podmíněno povinností pracovat. Stát mohl represivně postihnout občana žijícího „nepříjatelným způsobem života“, který se dopustil trestného činu příživnictví podle § 203 zákona č. 140/1961 Sb. V 50. letech režim nahradil zrušené charitativní a církevní organizace sítí státních sociální institucí, například ústavy sociální péče, domovy důchodců, dětskými domovy atd. V mnohých případech však byla úroveň péče v těchto zařízeních nedostačující. Po roce 1990 přinesla změna režimu řadu transformačních problémů, kdy jedním z nich bylo zviditelnění osob bez přístřeší. S nárůstem této problematiky přicházejí počátkem 90. let do Československé republiky zahraniční nestátní a církevní organizace. Nová legislativa umožnila vznik a obnovu státních a nestátních organizací tohoto typu (Kocmánková, Pěnkava, 2007).

1.3 Typy bezdomovectví

Můžeme rozlišit typy bezdomovectví, které si různí autoři vykládají různě. Vybrala jsem tři pohledy na bezdomovectví. V následujících typologiích jsou uvedeni jak typičtí bezdomovci, tak skrytí i lidé, kterým bezdomovectví hrozí.

Bezdomovce můžeme třídit podle různých hledisek (Koukolík, Drtilová, 2002):

1. Podle časového hlediska:

- a) chronické bezdomovce – to jsou bezdomovci, kteří trpí nějakou duševní poruchou a žijí na ulicích
- b) epizodické bezdomovce – to bývají většinou mladí lidé, duševně nemocní, střídající život na ulici a doma
- c) přechodní bezdomovci – tito bezdomovci jsou duševně zdraví, na ulici se ocitli v důsledku nějaké krize

2. Podle geografického hlediska:

- a) bezdomovce, kteří spí na ulici
- b) obyvatele útulků pro bezdomovce
- c) obyvatele ubytovacích zařízení kde je možné přespát a nasnídat se, často se do takého zařízení umísťují rodiny s dětmi
- d) lidi, kteří přespávají u známých, protože přišli o vlastní bydlení

3. Podle typologického hlediska:

- a) lidi žijící na ulicích
- b) alkoholiky
- c) chronicky duševně nemocné lidi
- d) lidi v situačním stresu, ti, kteří přišli o zaměstnání i o bydlení
- e) bezdomovecké rodiny
- f) mladistvé lidi bez domova
- g) ženy bez domova, které mohou být samy anebo s dětmi

Vlastimila a Ilja Hradečtí (1996) bezdomovce rozdělují na tři skupiny:

1. Zjevné bezdomovce – do této skupiny patří bezdomovci, které běžně potkáváme na ulicích, nádražích, parcích a většinou je poznáme podle jejich zevnějšku. Můžeme zde také zařadit bezdomovce, kteří v zimě vyhledají ubytování v azylových domech či noclehárnách.
2. Skryté bezdomovce – je pravděpodobné, že tato skupina bezdomovců je početnější než skupina zjevných bezdomovců. Neobracejí se na žádné veřejné či charitativní služby aby našli nocleh. Žijí v nepříjemných podmínkách, ve sklepích, squatech, kontejnerech, stanech apod. Jejich neschopnost najít si vlastní silou bydlení je nutí k životu v situacích velmi rozličných, k různým možnostem ubytování, vždy však nejistým a jen přechodným.
3. Potenciální bezdomovce – mezi tuto skupinu bezdomovců řadíme lidi, kteří ještě bez domova nejsou, ale nějakým způsobem jim bezdomovectví hrozí. Tito lidé žijí v těžkých životních podmínkách, mají rodinné či osobní potíže, potíže udržet si byt nebo jim hrozí, že o něj přijdou. Potenciálními bezdomovci jsou mladí lidé, kteří opustili ústavní výchovu a nemají kam jít, lidé propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, propuštěni z psychiatrických léčeb, lidé závislí na návykových látkách, migranti nebo lidé žijící v podnájmu, zchátralých či přelidněných domech, domech určených k demolici atd.

Štěchová (2008) v závěrečné zprávě uvádí, že čeští autoři rozlišují čtyři velké kategorie bezdomovců:

- a) bez střechy – tito bezdomovci přežívají venku, případně v noclehárně
- b) bez bytu – bezdomovci žijí v ubytovnách pro bezdomovce
- c) v nejistém bydlení – bezdomovci žijí u příbuzných, v bytě bez právního nároku nebo ve výpovědi z bytu
- d) v nevyhovujícím bydlení – tito bezdomovci žijí v přelidněných bytech, v chatrčích, maringotkách, boudách apod.

2 PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ

Lidé se mohou bez domova ocitnout z různých důvodů. Může jít o ztrátu zaměstnání, špatný zdravotní stav, závislost na alkoholu nebo jiné návykové látce, odchod z instituce (vězení, psychiatrické léčebny, dětského domova), rozpad rodiny a podobně. Příčiny bezdomovectví se také mohou různě prolínat. Ztráta zaměstnání může znamenat ztrátu bydlení nebo rozpad manželství. U člověka, který je alkoholik nebo závislý na jiných návykových látkách, může v důsledku požívání těchto drog dojít ke ztrátě zaměstnání nebo k rozpadu manželství. Příčinou může být i zadlužení a následkem toho může jedinec přijít o střechu nad hlavou nebo taktéž o manželství. Některý člověk se může stát bezdomovcem z vlastní volby, i když takových lidí asi moc nebude.

V následujících podkapitolách uvádím pohledy různých autorů na příčiny bezdomovectví a rozebírám některé z příčin bezdomovectví, které podle mého názoru patří mezi častější.

2.1 Terminologické vymezení

Podle Fitzpatricka (In Barták, 2004, s. 25) se příčiny bezdomovství dělí na strukturální a individuální. „Přístup zaměřený na individuální příčiny bezdomovství je zaměřen nejčastěji na osobnostní charakteristiky a modely chování lidí bez domova. Na druhé straně je strukturální přístup zaměřen na zkoumání příčin bezdomovství v širších sociálních a ekonomických souvislostech, jako jsou trh práce a trh s byty. Dělení příčin bezdomovství na individuální a strukturální se často stává díky zjednodušení celé problematiky terčem kritiky. Je zřejmé, že strukturální a individuální faktory od sebe nelze striktně oddělovat.“ Mezi hlavní faktory způsobující bezdomovství můžeme uvést nepříznivý vývoj na trhu práce a trhu s byty, rostoucí chudobu, krácení sociálních dávek a změny v oblasti rodinného života.

Manželé Hradečtí (1996) uvádějí, že pro posuzování příčin bezdomovectví jsou důležité dva faktory, objektivní a subjektivní:

- Objektivní faktory jsou ovlivněny například sociální politikou státu a jeho zákonodárstvím. Působí na boj s nezaměstnaností, chudobou, sociálním vyloučením, na zabezpečení v nemoci a ve stáří, na posilování vzdělanosti, začleňování mladých do trhu práce apod.
- Subjektivní faktory se dělí na faktory materiální, vztahové, osobní a institucionální. Do materiálních faktorů můžeme zařadit ztrátu bydlení nebo zaměstnání, dlouho-

dobou nezaměstnanost, zadluženost či nedostatečné příjmy apod., do vztahových faktorů patří rodinné či manželské problémy, rozvod manželů, rozpad rodiny, násilí v rodině, narušené vztahy mezi členy rodiny atd., do faktorů osobních řadíme například tělesnou nebo duševní nemoc, invaliditu, sociální nezralost, alkoholismus a jiné závislosti. Mezi faktory institucionální patří propuštění z vězení, ústavu nebo dětského domova.

Koukolík a Drtilová (2002) uvádějí tyto příčiny bezdomovectví:

1. Deinstitutionalizace – v tomto případě jsou příčinou úsporná opatření a jiný postoj k chronicky duševně nemocným lidem. Předpokládalo se totiž, že se o tyto nemocné lidi postarají jejich rodiny nebo obce a nestalo se tak. V USA a ve Velké Británii je podle odhadů 20 – 30 % bezdomovců duševně nemocných, propuštěných z psychiatrických zařízení nebo nepřijatých do psychiatrického zařízení.
2. Ekonomické vlivy – v mnoha zemích je důvodem bezdomovectví především bída, nezaměstnanost a vysoké náklady na bydlení.
3. Sociální problémy – v tomto případě bývá častou příčinou rozvod, u mladých lidí propuštění z dětských domovů. Mnoho bezdomovců také tvrdí, že příčinou jejich života na ulici je to, že je nechtějí nebo nemohou ubytovat rodiče či jiní rodinní příslušníci nebo známí.
4. Bezdomovectví jako životní program – to znamená, že se lidé stávají bezdomovci proto, že se k tomu sami rozhodli.

Podle Vágnerové (2004) jsou příčiny bezdomovectví složité a přispívá k nim mnoho různých faktorů. Mezi takové faktory řadí:

- Původní orientační rodina je dysfunkční nebo neexistuje vůbec – například podceňování dětí, nezájem o ně či dokonce násilí nebo zneužívání, útek dětí z rodiny nebo jejich odejmutí.
- Odlišné sociální zkušenosti – dlouhodobý pobyt ve vězení, ústavní výchova nebo léčba (Heczko, Heczková In Vágnerová, 2004).
- Absence sociálního zázemí – tyto osoby nikdy nezaložily vlastní rodinu nebo se jim rozpadla (nebyly schopny se starat o děti, o chod domácnosti apod.).

- Omezené kompetence – ty mohou být důsledkem mentální retardace, duševní poruchy, poruchy osobnosti nebo také důsledkem dlouholetého užívání alkoholu a drog (Goldfinger In Vágnerová, 2004).
- Kombinace různých zátěží – jde o kombinovaný handicap daný kumulací více znevýhodnění, což nakonec vede ke generalizovanému sociálnímu selhání.

Občané České republiky vidí jako příčiny bezdomovectví především (Sekot, 2004):

- neochotu nebo nemožnost trvale pracovat
- rozpad domova, rodiny
- ztrátu zaměstnání
- opuštění své vlasti
- propuštění z ochranné sociální sítě dětských domovů
- neperspektivnost návratu z výkonu trestu

Sekot (2004) uvádí 3 možné pohledy na příčiny bezdomovectví:

1. Sociologický pohled – klade důraz na faktor chudoby jako důsledek společenských poměrů.
2. Psychologický pohled – základem jsou vrozené dispozice jako například charakter, temperament, inteligence a osobní rysy.
3. Liberalistický pohled – vidí příčiny bezdomovectví především v lenosti a nedostatku osobního úsilí.

2.2 Ztráta zaměstnání

Ztráta zaměstnání je jednou z nejčastějších příčin toho, proč se člověk ocitne na ulici. Člověk přijde o pravidelný finanční příjem a tím pádem většinou není schopný platit nájem a musí byt opustit. Když nemá peníze, jen těžko si najde jiné bydlení. Tato ztráta nepříznivě působí na duševní i tělesné zdraví člověka. Kromě práce ztrácí i sociální vazby. Čím déle je jedinec bez práce, tím hůře to působí na jeho psychiku.

Jsou skupiny osob, které jsou více ohroženy nezaměstnaností. Mezi takové například patří absolventi škol a mladí lidé, kteří nemají praxi, lidé staršího věku (kolem 50 let a výš), lidé

nemocní a postižení, lidé s nízkým vzděláním. Můžeme zde zařadit i ženy nebo lidi, kteří mají záznam v trestním rejstříku. Tito mají zhoršenou možnost získat zaměstnání.

Lidé, kteří ztratí zaměstnání, jsou deprivováni v základních potřebách, které zaměstnání uspokojuje. Také ztrácí dosavadní status i statusy budoucí. Ztráta zaměstnání znamená sociální izolaci i pocit bezmoci. Důsledky ztráty zaměstnání nepocítují pouze ti, kdo ho ztratili, ale i jejich rodiny a další širší příbuzenstvo. Nezaměstnanost může narušit nebo dokonce úplně zničit vztahy mezi členy rodiny (Mareš, 1994).

Mít práci znamená mít určité sociální postavení, osobní identitu, sociální kontakty. Člověk tak vstupuje do sociálních vztahů, uspokojuje svou potřebu ctižádosti, sebeúcty a sebeuplatnění. Přetrhání těchto vztahů a potřeb může vést až na okraj společnosti. Pak roste strach z obavy o budoucnost, roste podrážděnost, stavy deprese, nespavost a dochází ke ztrátě sebedůvěry. V důsledku tohoto mohou u jedince vzniknout sociálně patologické jevy, jako například alkoholismus, zvýšená potřeba nikotinu či kriminální činy (Sekot, 2006).

V případě, že bezdomovci pracují, jsou zaměstnání nelegálně anebo vykonávají pouze příležitostné práce. Někdy mohou vykonávat práci formou dohody o provedení práce, ale to jen v malých případech (Hradecký, Hradecká, 1996). Pracují pak jen za stravu, ubytování nebo dostanou jen pár korun, i když se jedná o namáhavou práci (Průdková, Novotný, 2008).

2.2.1 Příčiny ztráty zaměstnání

Člověk může přijít o práci z různých důvodů. V každém případě však má ztráta zaměstnání negativní psychický dopad na každého jedince.

Někdo přijde o práci proto, že není schopný nebo ochotný plnit řádně své pracovní povinnosti, někdo se stane nadbytečným (Sekot, 2006).

Sekot (2006) dále uvádí tyto příčiny ztráty zaměstnání:

- Technologické změny – může jít o nové stroje.
- Změna pracovních postupů – produktivita.
- Kulturní změna – může jít o změny tržního chování.
- Převedení činnosti do jiné země – hledání levné pracovní síly.

- Politická změna
- Nové nároky na kvalifikaci

2.2.2 Druhy nezaměstnanosti

Jsou různé typy nezaměstnanosti, které můžeme dělit například podle toho, jaký má na jednice dopad nebo podle příčin.

„Nezaměstnaným nazveme jen toho, kdo nemá práci a nějakou si hledá. Hledání zaměstnání je nezbytným znakem nezaměstnaného. Člověka, který není zaměstnán, ale který ani žádnou práci nehledá, nemá smysl nazývat nezaměstnaným (Holman, 2005, s. 292).“

Kodymová a Koláčková (In Matoušek a kol., 2005) rozdělují podle příčiny čtyři druhy nezaměstnanosti:

- Frikční nezaměstnanost znamená, že člověk dobrovolně odejde ze svého zaměstnání, protože si hledá zaměstnání nové.
- Sezonní nezaměstnanost je krátkodobá a je spojená s nabídkou práce v určitých ročních obdobích nebo s nerovnoměrnou produkcí v odvětví, která jsou závislá na počasí.
- Strukturální nezaměstnanost vzniká nesouladem mezi nabídkou práce určitého druhu a poptávkou po práci.
- Cyklická (konjunkturální) nezaměstnanost je vyvolána a potlačována cyklickými změnami v hospodářských aktivitách v makroekonomickém měřítku.

Nezaměstnanost může být dále dobrovolná, nedobrovolná nebo dlouhodobá. Dobrovolná nezaměstnanost znamená, že člověk sice práci hledá, ovšem za vyšší mzdu, než která na trhu práce převládá a tudíž práci nemůže najít. Nedobrovolná nezaměstnanost znamená, že nezaměstnaný člověk práci hledá za mzdu, která na trhu práce převládá nebo i za mzdu nižší, avšak práci najít nemůže. Tato nezaměstnanost má pro člověka mnohem horší důsledky než nezaměstnanost dobrovolná. Dlouhodobá nezaměstnanost představuje velký problém. Může mít vážné sociální důsledky, způsobit existenční potíže člověka i jeho rodiny, dále může způsobit ztrátu kvalifikace a ztrátu sebeúcty (Holman, 2005).

Mareš (1994) kromě výše uvedených uvádí ještě další druhy nezaměstnanosti:

- Skrytá nezaměstnanost – to znamená, že nezaměstnaná osoba si práci nehledá, ani není jako nezaměstnaná registrována. Tuto skupinu nezaměstnaných tvoří většinou vdané ženy a mladiství, kteří na hledání práce rezignovali nebo práci hledají pomocí neformálních sítí či u zaměstnavatelů bez registrace na Úřadu práce. Patří tu také osoby s nízkou kvalifikací či vysokým věkem, které jsou pro tyto své charakteristiky neumístěny a jsou odsouvány mimo trh práce.
- Neúplná nezaměstnanost – v tomto případě nezaměstnanosti jde nejčastěji o zkrácenou pracovní dobu nebo sdílení pracovního místa, což znamená, že se o jedno pracovní místo dělí dvě osoby. Další formou může být zavedení čtyřdenního pracovního týdne a snížení pracovních hodin.
- Nepravá nezaměstnanost – tito nezaměstnaní práci nehledají, spíše se snaží vyčerpat v plném rozsahu nárok na podporu v nezaměstnanosti. Do této skupiny patří i osoby, které jsou registrováni jako nezaměstnaní, ale zároveň pracují nelegálně.

2.3 Ztráta bydlení, rodiny

Tato příčina bezdomovectví je také hodně častá. O bydlení může člověk přijít z různých důvodů. Může to být tím, že nejprve přijde o zaměstnání, o pravidelný příjem a v důsledku toho nemůže osoba platit nájem a jiné náklady spojené s bydlením. Dále může o bydlení přijít rozvodem nebo odchodem partnera.

Člověk může přijít o bydlení nebo rodinu z důvodu nízkého příjmu nebo důchodu, z důvodu závislosti na alkoholu nebo jiné návykové látce, kvůli vyhočeným manželským či partnerským vztahům nebo rozpadem vztahů v rodině (Sekot, 2004). V tomto případě se na ulici většinou dostává osoba osamělá, izolovaná, která rodinu opustila nebo kterou byla opuštěna (Hradecký, Hradecká, 1996).

Jak uvádí Haasová (2005), domov je místem uspokojování našich fyzických, psychických a sociálních potřeb. Je to místo, kde se cítíme dobře, jsme v něm s blízkými lidmi, kterým se můžeme s čímkoliv svěřit a ztráta tohoto místa, domova, je velmi bolestivá.

Shoduji se s názorem představitele charitativního sdružení Naděje V. Hradeckého (1996, s. 36), který říká, že: „Být bez domova tedy je něco důležitějšího, něco hlubšího a bolestnějšího, než být bez střechy nad hlavou.“

Ústava České republiky či jiný ústavní zákon nezaručuje právo na bydlení. Zaručeno je jen právo na pomoc pro zajištění základních životních podmínek Listinou základních práv a svobod. Nájemní vztah k bytu upravuje Občanský zákoník, který toto nájemní bydlení ochraňuje, upravuje společný nájem bytu manžely i přechod nájmu a také upravuje vypovězení nájmu. V případě, že nájemce dostane výpověď z bytu, nemůže ovlivnit výpovědní důvod, byl tak poškozen a má právo na náhradní byt (Hradecký, 2006a).

2.4 Institucionální příčiny

Do institucionálních příčin můžeme zařadit osoby propuštěné z vězení a mladé lidi propuštěné z dětských domovů či výchovných ústavů. Společné pro tyto dvě skupiny je to, že se většinou nemají kam vrátit, nemají kam jít.

2.4.1 Propuštění z vězení

Na ulici se může člověk ocitnout i po propuštění z vězení. Tito lidé, kteří se vrátili z výkonu trestu odnětí svobody, se totiž většinou nemají kam vrátit, nemají bydlení ani rodinu, prostě nikoho ke komu by mohli jít. Někteří se třeba ani do svého původního bydliště vrátit nechtějí. Většinou nemají ani peníze. To všechno pak způsobí to, že se ocitnou na ulici. Snadno se pak stane, že spáchají další trestný čin jen proto, aby se vrátili zpátky do vězení.

Někteří z propuštěných vězňů jsou dezorientovaní, nevědí, co mají dělat. To se týká především těch, kteří byli ve výkonu trestu odnětí svobody delší dobu. Hodně z nich se cítí být ukřivdění, křivdu cítí především vůči společnosti, která je odvrhla (Průdková, Novotný, 2008).

Mnoho z propuštěných vězňů se snaží začlenit zpátky do společnosti, začít žít nový život, jsou ovšem stigmatizováni trestem a naše společnost není připravena na to, dát jim druhou šanci (Vacínová In Průdková, Novotný, 2008).

2.4.2 Propuštění z dětských domovů a výchovných ústavů

Do této skupiny patří mladí lidé, kteří jsou po dosažení 18 let věku propuštěni z dětských domovů nebo výchovných ústavů. Často se stane, že tito mladiství nemají kam jít a snadno se tak ocitnou na ulici. Tyto osoby nemají rodinu, ke které by mohly jít, nemají ani peníze, za které by mohly žít.

Mnoho těchto osob se dále v životě potýká s různými obtížemi, často souvisejícími s návykem na režim v ústavu. Nedůvěřiví jsou také ke společnosti, která je za zdi ústavu zavřela (Haasová, 2005).

2.5 Závislost na návykových látkách

V tomto případě je těžké říci co je příčinou a co je následkem bezdomovectví. Některý člověk se stane bezdomovcem proto, že je závislý na alkoholu či na jiné droze, kvůli které je propuštěn ze zaměstnání a následkem toho nemá finanční prostředky na placení nájemného a tím se dostane na ulici nebo se s ním kvůli závislosti rozvede manželka a tím pádem také přichází o domov. Mnohdy se také stane, že lidé začnou pít alkohol nebo začnou užívat jiné návykové látky až poté co se dostanou na ulici. V tomto případě můžeme mluvit o následku bezdomovectví.

Mnoho lidí odsuzuje bezdomovce za to, že jsou pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky a dělá z nich opilce či narkomany. Na druhou stranu se zkusme vžít do jejich situace a popřemýšlet, zda v takové situaci, v jaké se nacházejí, lze vůbec bez alkoholu či nějaké jiné návykové látky na ulici žít a jak bychom se v takové situaci zachovali my.

Závislost je stav, kdy nepřítomnost látky či jiného podnětu vyvolává v organismu fyzické nebo duševní obtíže a vzniká při opakujícím se užívání látky, chronickém užívání látky nebo při určité činnosti, přinášející uspokojení. Závislost způsobuje narušení osobnosti, snižuje výkonnost a mnohdy i inteligenci (Göhlert, Kühn, 2001).

Mezi návykové látky řadíme alkohol, opioidy, marihuanu a hašiš, hypnotika a anxiolytika, kokain, amfetamin a další psychostimulancia, halucinogeny, diethylamid kyseliny d-lysergové (LSD), látky s účinky podobnými LSD, fencyklidin, tabák a nikotin a těkavé látky (Klenerová, Hynie, 2002).

Závislost na návykových látkách má tři znaky (Klenerová, Hynie, 2002):

1. Psychická závislost – chorobná touha užití látky a to za jakoukoliv cenu.
2. Tolerance – snižování účinku při dlouhodobém užívání, nutné zvyšování dávek k dosažení původního účinku.
3. Fyzická závislost – projevuje se výraznými projevy v případě, že návyková látka není dodána do organismu nebo podáním specifického antagonisty dané látky.

2.5.1 Příčiny závislosti na návykových látkách

Závislost člověka na návykové látce závisí na mnoha faktorech. Příčiny toho, že se někdo stane závislý, souvisí s psychickými a fyzickým dispozicemi, se sociálním a rodinným prostředím, ve kterém člověk vyrůstal nebo v současnosti žije, dále s jeho věkem, zkušenostmi, zdravotním stavem, stresem, příčina může být také v tom, že je člověk smutný, má vztek, nedaří se mu v životě, cítí se méněcenný nebo se závislími mohou stát ti, kteří procházení nějakou traumatickou událostí. Lidé trpící depresemi a úzkostnými stavy mají větší sklon k sáhnutí po droze a alkoholu (kol. autorů, 2007).

2.6 Chudoba

Chudoba je obecně považována za jednu z hlavních příčin toho, proč se člověk ocitne na ulici. Proto bych tuto příčinu chtěla dále rozebrat. Chudoba tu byla, je a určitě i bude. Týká se snad všech zemí a to jak těch rozvojových, tak i těch vyspělých. Chudoba je stav, kdy nemůžeme uspokojit své základní potřeby jako je jídlo, pití, ošacení, nemáme na bydlení, vzdělání, zdravotní péči apod. V důsledku toho může být například chronický hlad, podvýživa, nízká vzdělanost, častá nemocnost a v nejhorším případě úmrtí.

„Chudobu lze chápat jako výraz extrémní nerovnosti, respektive jako distanci určité části populace nejen od bohatých, ale i od celého zbytku populace (Mareš, 1999, s. 39).“

Dokument Komise Evropského společenství (In Konopásek, 1991, s. 9, 10) definuje chudobu takto: „Pojem „chudý“ označuje takové osoby, rodiny a skupiny lidí, jejichž materiální, kulturní a sociální zdroje jsou omezeny natolik, že je to vylučuje z možnosti vést minimálně přijatelný způsob života v rámci země, v níž žijí.“

2.6.1 Dělení chudoby

Chudobu můžeme dělit například podle toho, jak je vnímána (jinak ji vnímá jedinec, jinak společnost či stát) nebo jak jedince zasahuje. Vybrala jsem dělení podle Mareše (1999), který chudobu dělí na tři skupiny:

1. Viditelnou – tuto chudobu představují bezdomovci.
2. Skrytou – jde o chudé, kteří neuplatňují nárok na dávky sociální pomoci ani na sociální služby. Tento typ chudoby existuje proto, že chudí neznají svá práva nebo je nedokážou uplatnit nebo se obávají ze stigmatizace přijetím sociální pomoci či z jiných důvodů, kterým může být jejich hrdost nebo nezájem o pomoc majority. Ke skryté chudobě lze počítat i bezdomovce. Ti jsou nejviditelnějším projevem na ulicích. Mezi tuto podobu chudoby můžeme počítat i nelegální imigranty.
3. Latentní – rozsah chudoby zde ovlivňuje sociální transfer. Dávky sociální pomoci podrží jedince či domácnost nad hranicí sociálního minima, chudoby je však nezabaví. Dávky sociální podpory mohou umožnit, aby se neřadili mezi chudé, bez sociálního transferu by to pro ně bylo realitou. Tito jedinci či domácnosti nejsou oficiálně chudí, mohou se však do chudoby rychle dostat tím, že ztratí nárok na sociální podporu, kterou doposud dostávají.

2.6.2 Příčiny chudoby

Příčiny chudoby mohou být různé. Postihuje nebo ohrožuje lidi, kteří mají nedostatečné vzdělání, trpí nějakou nemocí, lidi, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní, může postihnout i rodiny neúplné nebo s vysokým počtem dětí apod.

Podle Žižkové (In Krebs, 2007) chudoba vzniká ze tří hlavních důvodů:

1. Z rozdílů ve vlastněném bohatství – z toho plynou i rozdíly v důchodech. Bohatí mají velký majetek, tím pádem jsou zabezpečeni na důchod, naopak chudí majetek nemají, a tudíž jim nenese žádný důchod.
2. Z nízkých výdělků ze zaměstnání – nízké výdělky mohou být způsobeny například nízkým vzděláním a kvalifikací. Je to však spojené i s rozdíly ve schopnostech, vrozených předpokladech, v inteligenci, v pracovitosti apod. Dalším důvodem nízkých výdělků mohou být i nepeněžní přednosti při volbě povolání (např. vázanost na byt)

nebo to, že určité schopnosti člověka jsou ceněny více než jiné. Vliv na nízké výdělky může mít také nezpůsobilost k práci (nemoci, handicap) nebo diskriminace. Nízké výdělky pak mohou způsobit chudobu nebo také následně nízký starobní či jiný důchod což může chudobu také způsobit.

3. Z nedostatku zaměstnání neboli z nezaměstnanosti – především při dlouhodobé nezaměstnanosti klesají příjmy, což může vést až k chudobě. Častá nezaměstnanost pak může způsobit nízký starobní či jiný důchod a následně také chudobu.

Kenneth Galbraith (In Kreidl, 1997) rozděluje příčiny chudoby na dvě kategorie:

1. Chudoba, která vznikne následkem osobní vlastnosti postiženého jedince, to znamená, že jedinec má například nedostatečné vzdělání, je alkoholik nebo není schopný se přizpůsobit životnímu tempu. Tato chudoba však není nevyhnutelná, záleží pouze na jedinci, nakolik je schopný se jí ubránit.
2. Chudoba tzv. oblastní, která není závislá na způsobilosti jedince, ale na kraji či prostředí ve kterém jedinci žijí.

Oscar Lewis (In Kreidl, 1997) uvádí ještě další příčinu chudoby, je to tzv. kultura chudoby. Znamená to, že se jedinec narodí v prostředí, ve kterém převládá taková kultura, která mezigeneračně předává neschopnost využít nabízené možnosti.

Kreidl (1997) ve svém výzkumu uvádí názory lidí na to, kdo za svou chudobu může. Nejčastěji se objevovaly takové názory, že za chudobu mohou sami chudí, že mají špatnou morálku a málo snahy a až poté se objevují názory, že za ni může systém, nízké schopnosti jedince, smůla a jako poslední diskriminace.

Můj názor na to, kdo nebo co chudobu způsobuje, kdo za ni může je takový, že je to věc individuální. Nejvíce se shodují s názorem Kennetha Galbraitha, podle kterého za chudobu může jedinec sám nebo za ni může prostředí, ve kterém se nachází. Myslím si, že každý zdravý člověk může chudobu ovlivnit. Některý člověk se nesnaží a nedělá vše proto, aby chudý nebyl, buď je natolik pohodlný a líný něco dělat nebo prostě neví, jak nebo není schopný v důsledku nevzdělanosti, nemoci, stáří či postižení s tímto stavem cokoliv udělat. Pak ovšem existují jedinci, kteří se stavem chudoby nemohou nic dělat proto, že žijí v oblasti, kde jim to podmínky neumožňují.

3 AZYLOVÝ DŮM ELIM VSETÍN

Azylový dům se nachází na okraji města Vsetína na Horní Jasence v budově bývalé školy. Práce v azylovém domě začala 1. května 1992. Kapacita azylového domu je 30 + 2 lůžka. Hlavní pozornost je zaměřena na uživatele a snaží se o uspokojení nejen jeho materiálních potřeb, ale také duchovních a duševních.

Posláním azylového domu je pomoc mužům, kteří jakýmkoliv způsobem přišli o střechu nad hlavou. Pomoc je poskytována formou sociálního poradenství, poskytnutí zázemí, možností stravy a osobní hygieny.

Cílovou skupinu tvoří zletilí muži, kteří se ocitli bez střechy nad hlavou. Může jít o muže propuštěné z dětských domovů nebo vězení, muže vracejících se z nemocnice či protialkoholní léčebny nebo o muže, kteří přišli o bydlení například z důvodu rozvodu, závislosti, podvodu apod.

Hlavním cílem azylového zařízení je návrat uživatele do společnosti, jeho resocializace a co nejmenší závislost na službě. Konkrétně se jedná o vytvoření návyku správné životsprávy, naučení se rozumnému hospodaření s finančními prostředky, získání sebevědomí a sebedůvěry, vytvoření nebo obnovení hygienických návyků, v případě závislosti abstinence, udržení nebo obnovení pracovního návyku, nástup do pracovního poměru, kontakt s rodinou klienta, zapojení do společnosti a vlastní bydlení.

Mezi služby, které azylový dům nabízí, patří: ubytování ve 2 až 4 lůžkových pokojích, možnost provádění osobní hygieny, podmínky pro provádění úklidu, praní, žehlení, výměny ložního prádla i podmínky pro přípravu stravy v kuchyňce, dále pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a osobních záležitostí (pomoc při vyřizování běžných záležitostí, pomoc při obnovení kontaktu s rodinou apod.) a také nabízí vzdělávací a volnočasové aktivity, pracovní terapii nebo duchovní poradenství (Zdroj: internetové stránky azylového domu Elim Vsetín).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMY V OBLASTI PŘÍČIN BEZDOMOVECTVÍ

Odborníci Evropské observatoře bezdomovství (z každého členského státu Evropské unie jeden národní korespondent), kteří se zabývají problematikou bezdomovství, provedli v roce 2006 výzkum, kdy se pomocí dotazníkového šetření zaměřili na to, jak bezdomovci užívají veřejný prostor, jak jej vnímají a jaké mohou vznikat konflikty. Cílovou skupinu tvořili bezdomovci muži i ženy různého věku, kteří svůj den tráví na ulicích, spí venku nebo využívají noclehárnu. Výzkum probíhal v Praze v denním centru a v lokalitách ve kterých se bezdomovci nacházejí. V osobním profilu respondenta zjišťovali také příčiny toho, proč se ocitli bez domova. Mezi důvody proč přišli o bydlení, patří: ztráta zaměstnání, dluhy na nájemném, rozvod s opuštěním bytu, neuzavření nájemní smlouvy s novým majitelem a jeden respondent přišel o bydlení poté, co byla usedlost vrácena v restituci, restituent ji prodal a nový majitel ho vystěhoval (Hradecký, 2006b).

Taktéž skupina odborníků Evropské observatoře bezdomovství v roce 2005 hledala odpověď na otázky, proč spí lidé venku a kdo jsou ti lidé, kteří spí venku. Pro sběr informací vytvořili dotazník, který vyplnili pracovníci sociálních služeb s bezdomovci. Pro výzkum bylo zvoleno město Havířov a Praha. V Havířově byla vybrána Armáda spásy, která poskytuje služby azylového domu, noclehárny a streetwork a v Praze Naděje, denní centrum a streetwork a také poradna pro osoby bez přístřeší. V Havířově byly otázky položeny 30 osobám ve streetworku a odpovědi na to, proč se stali bezdomovci, jsou takovéto: 33 % uvedlo jako příčinu problémy v rodině, v partnerských vztazích a ve vztazích s rodiči, 24 % návrat z výkonu trestu, 16 % ztrátu zaměstnání, 13 % problém s alkoholem, 11 % špatný zdravotní stav, nemoc, zdravotní postižení a 3 % uvedli jinou příčinu. V Praze v poradně bylo dotázaných 100 osob, které jako příčinu bezdomovectví uvedly: 47 % vztahové problémy v rodině, partnerských vztazích, rozvod a útěk z domova, 26 % ztrátu bydlení z důvodu neplacení nájemného, ztrátu zaměstnání, žalobu o vyklizení bytu, 19 % odchod z vězení, dětského domova, po hospitalizaci, 5 % duševní onemocnění, 2 % rezignaci jako omluvu a 1 % spiknutí proti němu. V Praze na ulici získali pracovníci streetworku odpovědi od 43 mužů a 8 žen a ty byly takovéto: 43 % uvádí za příčinu bezdomovectví problémy v rodině, partnerských vztazích, ve vztazích s rodiči, úmrtí, 19 % ztrátu zaměstnání, dluhy, bankrot, neschopnost platit nájemné, 14 % jinou ztrátu bytu (neshody s majitelem, po povodni, matka prodala byt), 8 % opuštění dětského domova, 6 % nemoc, úraz, 6 % návrat z vězení a 4 % jiný důvod (útěk před zákonem, „baví mě to“), (Hradecký, 2005).

5 METODIKA PRÁCE

5.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaké jsou příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim, křesťanské společnosti pro evangelizaci a diakonii Vsetín, o. s. (specifikace zařízení v kapitole č. 3).

5.2 Druh výzkumu

Pro svou práci jsem zvolila kvalitativní výzkum, který je výhodný v tom, že můžu problém prozkoumat více do hloubky a získat detailní informace o zkoumaném jevu. Také mi kvalitativní výzkum umožní lépe porozumět zkoumané problematice.

V kvalitativním výzkumu je hlavním cílem pochopení celkového kontextu, emočních a psychosociálních aspektů určitého typu lidského chování. Nehledá kvantitativní vztahy mezi proměnnými ani nezjišťuje, kolikrát a jak často se daný jev vyskytl, ale zabývá se otázkami proč a jak. Kvalitativní výzkum také umožňuje zkoumat osoby v jejich přirozeném prostředí nebo prostředí podobném (Barker, 1999).

„Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založených na hloubkových datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu (Švaříček, 2007, s. 17).“

5.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvoří celkem šest respondentů – mužů, uživatelů azylového domu Elim ve Vsetíně, kteří z nějakého důvodu přišli o bydlení. Respondenti byli vybráni na základě doporučení sociální pracovnice toho domu, která mi doporučila ty, o kterých si myslela, že budou ochotni spolupracovat. Konkrétně výzkumný vzorek tvořil muž A ve věku 29 let, svobodný se středoškolským vzděláním, muž B ve věku 56 let, svobodný se středoškolským vzděláním, muž C ve věku 46 let, svobodný se základním vzděláním, muž D ve věku 43 let, rozvedený se středoškolským vzděláním, muž E ve věku 50 let, rozvedený se středoškolským vzděláním a muž F ve věku 60 let, svobodný se základním vzděláním.

5.4 Metoda výzkumu

Metodou, kterou jsem zvolila, je polostrukturovaný rozhovor. Respondentům byla položena základní, předem připravená otázka a to, aby mi vykládali o tom, jak se ocitli bez domova. Pak jsem jim položila ještě další tři připravené otázky a ostatní otázky jsem kladla na základě poskytnutých informací respondentů.

Se souhlasem respondentů jsem rozhovory nahrávala na diktafon a současně jsem si je i písemně zaznamenávala. Rozhovory probíhaly v azylovém domě Elim Vsetín a to v měsíci březnu a dubnu 2009.

5.5 Způsob zpracování dat

Pro získání dat jsem použila záznamové zařízení, proto jsem musela rozhovory nejprve přepsat do písemné formy, což vyžadovalo opětovné poslouchání nahrávek. Přepisy dat jsem dále upravila do formy kazuistik a obrázků.

Před vlastním výzkumem jsem všechny respondenty seznámila s cílem a účelem výzkumu i s tím, jakou výzkumnou metodu budu používat. Dále jsem je ujistila o anonymitě, která jim bude zaručena. V případě, že s poskytnutím rozhovoru souhlasili, požádala jsem je o podepsání formuláře, který obsahoval údaje o mně a účelu rozhovoru. Všech šest vybraných respondentů s poskytnutím rozhovoru souhlasilo a souhlasili také s jeho nahráváním na záznamové zařízení.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Na následujících stránkách uvádím výsledky výzkumu, kdy jsem přepsaný text z rozhovoru převedla do formy kazuistik a obrázků. Všem respondentům jsem položila základní otázku: *Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom, proč jste se ocitl bez domova?*

6.1 Kazuistiky

Pan A (29 let) bydlel ve Vsetíně spolu se svou matkou a sestrou. V roce 2004 mu matka zemřela. Pan A si vzal půjčku, protože měl nějaké dluhy, které nechal jeho otec na bytě. Ten už s nimi totiž nějakou dobu nebydlel, protože měl přítelkyni a bydlel u ní. Část dluhů zaplatil, něco mu pomohly zaplatit jeho dvě tety. Jeho sestra si pak našla přítele, který je o něco starší než ona. Ten se k nim nastěhoval, ale neplatil nájem. Pan A chtěl, aby nájem také začal platit, když tam bydlel: „ *...Na jídlo jako ne, jenom ten nájem, jídlo si třeba kupoval sám...* “ Pořád se však na tom nemohli domluvit, a tak nájem platil stále jen pan A se svou sestrou. Potom přestal platit nájem i pan A: „ *...Potom jsem se na to vykašlal a asi tři měsíce jsem neplatil zase já, pro změnu. Mě to naštvalo, že ten přítel nechtěl platit...* “ Když jednou přišel domů z práce, byl vyměněný zámek ve dveřích od bytu. Počkal na sestru, než přišla domů, aby ho pustila dovnitř. Ta ho ale nepustila. Řekla mu, že je to proto, že ty tři měsíce neplatil nájem. Nahlásil to na policii, ale ti s tím nic neudělali. Vzala ho k sobě teta, u které bydlel asi dva nebo tři roky. Myslel, že to u ní bude lepší, ale nakonec to bylo ještě horší: „ *...Chtěla po mě celou výplatu, tak jsem potom taky odešel...* “ Tím pádem skončil na ulici. Nevěděl kam jít. Tetu pak vystěhovali, protože neplatila nájem. Pan A pak přišel i o práci: „ *...to nešlo. Potřeboval jsem někde spávat, spal jsem třeba na nádraží a potom chodit do práce z tama, že, to je taky...nedalo se tam kde vyspat a byl jsem unavený, dával jsem pozor, jestli nejde policie...* “ Pořád splácí dluhy, které má po otci a ještě splácí i televizi, kterou si koupili k tetě. V současné době bydlí v azylovém domě Elim, už asi rok a půl a hledá si práci.

Pan B (56 let) bydlel v bytě ve Vsetíně. Jednoho dne šel za pánem, který bydlel ve stejném domě o dvě patra níž a řekl mu, že se bojí, že do budoucna neutáhne byt, jestli by mu s tím nějak nepomohl. Ten pán mu navrhl, že za něj bude platit do roku 2012 byt, ve kterém bude do toho roku bydlet a že mu dá 400 000 Kč. Do roku 2012 proto, že ten rok by pan B

měl jít do důchodu, čili by šel do Domova důchodců. Panu B se to zdálo být výhodné, a tak byt přepsal na toho pána. Za pár dnů šli na Bytové družstvo podepsat dohodu o převodu, ve které bylo napsané, že pan B bude v bytě bydlet do roku 2012 a že mu dotyčný pán dal 400 000 Kč za byt, které pan B obdržel. Peníze však neobdržel a proto to podepsat nechtěl. Nakonec to přece jenom podepsal: „ ...on mi řekl, že to mám podepsat, tak já jsem to podepsal ...“ Pán už se od té doby s panem B nechtěl vůbec bavit a za tři nebo čtyři měsíce mu dal výpověď z bytu. Tím pádem se ocitl bez bytu a přišel do azylového domu, který mu doporučily neteře. Pan B to dal k soudu, už se soudí víc než rok. První soud vyhrál, pán se ale odvolal a nyní je to u krajského soudu. Litoval, že něco takového vůbec podepsal a že se neporadil s bratrem: „ ...já jsem to neměl podepsat, tu listinu. Měl jsem se poradit s bratrem. Kdybych se poradil s bratrem, tak by k tomu nedošlo ...“ Nikdo z jeho kamarádů mu to nevěřil. V tom období byl ve špatném psychickém stavu, měl deprese, umřela mu matka a za krátkou dobu i bratr. Než mu matka zemřela, staral se o ni, protože byla na vozíčku a potřebovala neustálou péči. Začal kvůli tomu i pít: „ ...staral jsem se o maminku a ona byla na vozíčku, tak jsem začal popíjet, abych to psychicky vydržel. Jako ten život furt v bytě s nemocným a starým člověkem ...“ Pak už to ale nezvládal, a tak dal matku do nemocnice a pak do Domova důchodců: „ ...to musely být dvě osoby, jeden to nestačil, převracet ji na posteli, ona ani na ten záchod nemohla, na ten vozíček si nemohla sednout, takže jako jsem to tak začal otupovat tím alkoholem ...“ V tom domově důchodců také zemřela. Pan B od té doby nikomu nevěří: „ ...Zahořkl jsem, jsem nedůvěřivý k lidem a ke světu ...“ Je mu z celé situace stále hrozně: „ ... špatně spím, jsem takový celý v apatii. Jsou to chvíle beznaděje a zoufalství, vztek a tak se to pořád střídá ...“

Pan C (46 let) bydlel sám v bytě ve Vsetíně. Vlastní rodinu nemá, rodiče už nežijí a jeho sestra bydlí v Janišově, což je část Vsetína. Pracoval asi šest roků ve sklárnách ve Vsetíně, potom ve sklárnách ve Valašském Meziříčí, které ale po nějaké době zkrachovaly a tím pádem byl bez práce. Nějakou dobu nepracoval, na to začal pít alkohol a přestal platit nájem: „ ...Neměl jsem práci, potom jsem se dostal do takových malérů, dlužil jsem za to, že jsem neplatil nájem ...“ Potom ho soudně vystěhovali a nějakou dobu bydlel v jiném domě: „ ... Pak jsem bydlel jak je ta poliklinika, jak tam bydleli ti cikáni ...“ Jeho sestra mu poradila, že je ve Vsetíně azylový dům, a tak se tam byl zeptat, jestli by ho neubytovali. Domluvil se s nimi a od té doby je v azylovém domě. Tam přestali i pít, protože si hledal

práci, kterou nakonec našel. Je to sice jenom na čtyři hodiny denně, ale pan C je rád alespoň za to. U sestry bydlet nemohl, protože ona má svou rodinu. Stejně by mu to nevyhovovalo, protože by to měl daleko do práce. Ale jinak se pořád stýkají, pan C k ní často jezdívá na návštěvy. Pořád však ještě splácí dluhy, které má na nájemném. V azylovém domě je už asi tři roky a chtěl by odtud pryč a mít svůj byt: „ ...*najít si garsonku, žít normálně, jako člověk. Někteří mají baráky a tak, nemusí bývat v azylovém domě ...*“ Uvědomil si, že by měl jít nějakou dobrou cestou dál. Když přišel o bydlení, napadaly ho nepříjemné myšlenky a pocity, které alkohol, který v té době pil, akorát posiloval: „ ...*Cítil jsem se trochu tak trapně, protože jsem z toho bytu musel jít pryč. Nebyl to moc dobrý pocit ...*“ Nevěděl, kde bude žít a pak byl rád, že se dostal do azylového domu, kde mu velmi pomohli.

Pan D (43 let) měl byt v Třešti na Vysočině. Bydlel s manželkou, ta se s ním pak ale rozvedla a zůstal tam bydlet sám. Proto mu tam matka poslala synovce. Pan D byl pak nějakou dobu v nemocnici, a když se vrátil, zjistil, že má ukončenou nájemní smlouvu, protože neplatil nájem. Za to však mohl jeho synovec, který tam bydlel tři měsíce a nájem neplatil. Co byl pan D v nemocnici, začal jeho synovec pít a vodit si domů lidi. Přišel tedy o bydlení. U rodičů bydlet nemohl, protože byl jeho otec proti: „ ...*nemohl jsem být ani na zahradě, kde máme chatu. Táta byl proti tomu, že ať raděj zůstanu na ulici. Já tam ani nemůžu přespat, když tam jedu ...*“ Měl s otcem pořád rozpory. Pan D býval hodně nemocný a jeho otcovi vadilo, že nechodí do práce. Necítil se doma dobře: „ ...*Já jsem byl ta černá ovce rodiny...*“ Zůstal tedy na ulici. Spával v parku. Jednoho dne se s matkou sešel v jednom non-stopu: „ ...*mamka mi tam donesla trochu jídla a řekla, starej se o sebe a mě to zničilo. Jsem se složil z toho ...*“ Po nějaké době si sehnal práci ve sklárnách v Antonínově Dole a tam bydlel na ubytovně. Potom tam skončil, protože měl úraz ruky a také propouštěli. Skončil opět na ulici. Našel si přítelkyni, se kterou si našli byt v Humpolci. Narodila se jim dcera. Lidi, které měl kolem sebe, ho vyštvali. Přítelkyně mu v ničem nepomohla. Skončil v psychiatrické léčebně. Jednou se vrátil z psychiatrické léčebny a zjistil, že je vyměněný zámeck od bytu. Zůstal znova na ulici. Má zdravotní problémy, do psychiatrické léčebny dochází pravidelně. Má plný invalidní důchod. Potom jel na brigádu, sbírat jablka. Tam se mu zdravotní problémy zhoršily, a proto jel do Kroměříže, do psychiatrické léčebny. Seznámil se tam s další svojí přítelkyní, která bydlela ve Zlíně. U ní přes rok bydlel. Ona však bydlela i se svým bývalým manželem a ještě si k sobě nastěhovala nějakého pána a hodně

pili alkohol. Jednou, když opět odjel do psychiatrické léčebny, mu zavolala přítelkyně a řekla mu, že si našla někoho jiného. Tím pádem se ocitl opět bez bydlení. V Kroměříži, v psychiatrické léčebně mu nějaký pán poradil, že je ve Vsetíně azylový dům, a tak v něm skončil. Měl velké psychické problémy: „ ...*Nebyl jsem schopný ničeho, ty psychický problémy, mně to bylo všechno jedno. Neměl jsem chuť žít, dá se říct. To byly depresivní stavy a takový ty věci. Měl jsem sebevražedné myšlenky. Chtěl jsem se zabít. Přestal mě život bavit ...*“ Dodnes se s celou situací nevyrovnal, pořád ho to táhne domů. Má neustálé zdravotní problémy. Nemá žádné sebevědomí a pořád doufá, že už se situace obrátí k lepšímu: „ ...*Uvědomil jsem si, že jsem k ničemu, že už toho bylo dost, že už by se to mohlo zlomit, že už by to mohlo být jiný ...*“ Chtěl by mít práci, alespoň na čtyři hodiny denně. Hodně se uzavřel do sebe, skoro s nikým nemluví.

Pan E (50 let) měl práci, byt i manželku. Pak se však ve firmě, kde pracoval, propouštělo, protože firmu rušili, a tak přišel o práci. Z devíti jich šest skončilo, zbytek zaměstnanců přešlo pod Ostravu. Tím pádem přišel i o peníze a neměl na zaplacení bytu. Snažil se hledat práci, ale pak onemocněl. Pak se s ním rozvedla manželka, nejspíš proto, že neměl peníze: „ ...*Přišel jsem o peníze, tím pádem jsem se i rozvedl, protože bez peněz, kdo by mě chtěl ...*“ Ocitl se bez domova: „ ...*Jak nejsou peníze, není bývání ...*“ Pan E pobírá sociální dávky, ale to mu na bydlení nestačí: „ ...*to je nějakých pár korun a z toho člověk bývání nesežene ...*“ Pobýval různě po kamarádech, ale ti pak měli svoje problémy, a tak od nich musel odejít. Potom přišel do azylového domu, ve kterém je již několik let. Teď je rád, že tam může být. S celou situací se smířil: „ ...*Musel jsem se s tím smířit, nejsem sám, ani sám nebudu ...*“ V současné době se vyptává různě po známých, jestli neví o nějaké práci nebo alespoň o brigádě, protože na Úřadu práce mu stále práci nenašli. Nejhorší podle něj je, dostat se zpátky: „ ...*hlavně nějak se z toho zbrchat. Dostat se z toho ven ...*“

Pan F (60 let) bydlel na vesnici v Podhradí u Luhačovic, v rodinném domě. Jednoho dne mu na dům přišla exekuce, a tak mu nezbyvalo nic jiného, než dům prodat a z těch peněz dluh zaplatit. Moc peněz mu nezbylo. Několik let totiž neplatil zdravotní pojištění: „ ...*Nenapadlo mě to, že tolik roků to mám už prošlé, že to neplatím. Já jsem ani nevěděl, že to mám platit. Ani jsem neměl z čeho. Bral jsem akorát sociálku ...*“ Chvilí bydlel u kama-

rádky v Luhačovicích. Pak byl na osm měsíců ve vězení za výtržnictví. S přítelkyní měl totiž občas neshody, a když byl jednou opilý, tak dělal kolem jejího domu nepořádek a hluk: „ ...*Chodil jsem a házel jsem tam třeba kameny do oken ...*“ Přítelkyně zavolala policii a pana F odvezli na záchytku do Zlína. Vždy, když byl opilý, dělal nepořádek. Když se vrátil z vězení, bydlel asi měsíc opět u té přítelkyně a potom přišel do azylového domu ve Vsetíně, což bylo v roce 2005 nebo 2006. U přítelkyně zůstat nemohl, protože ta má svou rodinu. Pořád však za ní jezdívá na návštěvy a pomáhá jí s prací doma a kolem domu. Pan F nepracuje, už ani není evidovaný na Úřadu práce: „ ...*Jsem chodil na ten pracák, ona mi vždycky napsala, přijď příště a to bylo futr dokola. A potom mě to zrušila úplně, abych tam nechodil, takže už tam nechodím ...*“ Práci sehnat nemůže: „ ...*Chodil jsem se ptát všude, ale jak už jsi starý člověk, tak tě nechcú. Včil chcú jenom mladé lidi ...*“ Má částečný invalidní důchod. Chtěl by svojí situaci změnit, chtěl by mít třeba svou garsonku, ale nemá na to peníze.

6.2 Shrnutí výsledků výzkumu

Příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim Vsetín jsou:

- neshody v rodině
- neplacení nájmu
- ztráta zaměstnání
- exekuce
- převod bytu

Pan A přišel o bydlení z důvodu neshod se sestrou a jejím přítelem kdy bydleli ve společném bytě. Přítel sestry neplatil nájem, pan A však chtěl, aby nájem také platil, ale nemohli se pořád domluvit, a tak nájem přestal platit i pan A a tím pádem sestra s jejím přítelem vyměnili zámeček od bytu a nepustili ho domů.

Pan B přišel o byt, když přepsal byt na jinou osobu, která mu slíbila, že za něj bude platit byt, ve kterém bude pan B bydlet do roku 2012 a že mu dotyčná osoba dá za ten byt peníze, jenže pan B žádné peníze nedostal, ale i tak však podepsal dohodu o převodu a po nějaké době dostal výpověď z nájmu.

Pan C přišel o byt, když ho soudně vystěhovali, protože neplatil nájem. Nájem neplatil proto, že na to neměl peníze, jelikož už nějakou dobu neměl práci a na to ještě začal pít alkohol.

Pan D se ocitl na ulici potom, co mu ukončili nájemní smlouvu, když neplatil nájem. Byl totiž nějakou dobu v nemocnici a mezitím měl nájem platit jeho synovec, který u něj bydlel. Ten však nájem neplatil, pan D to nevěděl, a tak přišel o byt.

Pan E se ocitl bez domova, protože přišel o práci, když se ve firmě kde pracoval, propouštělo. Přišel tím pádem o pravidelný finanční příjem, rozvedl se s manželkou a přišel i o byt, jelikož nebyl schopný ho platit.

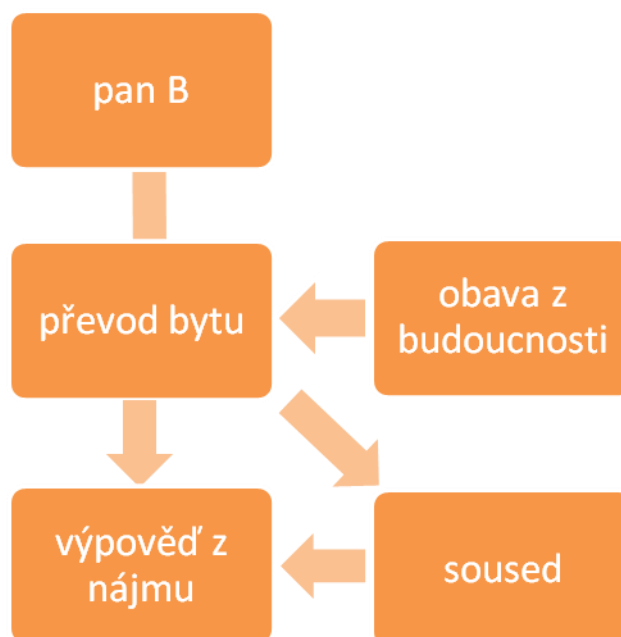
Pan F přišel o bydlení, když na něj byla poslána exekuce, protože několik let neplatil zdravotní pojištění. A tak musel prodat svůj rodinný dům, aby dluhy uhradil.

Výsledky výzkumu jsem graficky znázornila na následujících obrázcích:

Obrázek 1. Příčina bezdomovectví pana A

Obrázek 2. Příčina bezdomovectví pana B

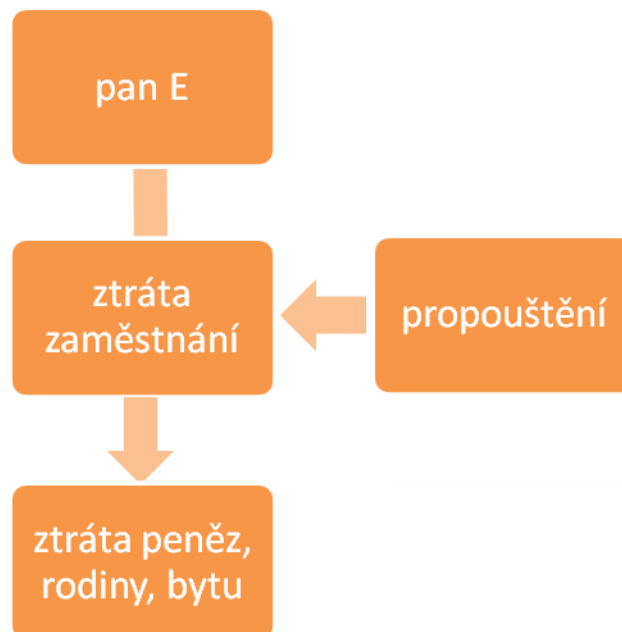
Obrázek 3. Příčina bezdomovectví pana C

Obrázek 4. Příčina bezdomovectví pana D

Obrázek 5. Příčina bezdomovectví pana E

Obrázek 6. Příčina bezdomovectví pana F

ZÁVĚR

V této práci jsem se věnovala příčinám bezdomovectví a toto téma jsem si zvolila proto, že mi bezdomovectví přijde jako zajímavá oblast, která není ještě příliš prozkoumaná. Chtěla jsem se o tomto fenoménu dovědět něco víc a to především o tom, jaké jsou důvody toho, proč se člověk může ocitnout na ulici.

Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou příčiny bezdomovectví mužů v azylovém domě Elim Vsetín. Člověk může přijít o bydlení z různých důvodů. Obecně se však dá říct, že bezdomovectví způsobuje chudoba, která může vzniknout z důvodu dlouhodobé nebo časté nemoci či nezaměstnanosti, nízkého vzdělání, vysokého počtu dětí v rodině atd. Konkrétně může jít o rodinné problémy, ztrátu bytu z důvodu neplacení nájemného, ukončení nájemní smlouvy, ztrátu zaměstnání, opuštění dětského domova nebo vězení, může jít o zadlužení, závislost na alkoholu a jiné návykové látky apod. Z výše uvedených výsledků výzkumu vychází, že příčinami toho, proč dotázané osoby z azylového domu Elim Vsetín přišly o bydlení, je neplacení nájmu, což vyplývá z rozhovorů u dvou osob, neshody v rodině, ztráta zaměstnání, exekuce a převod bytu, kdy tyto příčiny byly zjištěny u ostatních osob.

Dá se předpokládat, že počet osob, které přichází o bydlení, neustále stoupá, a proto je důležité zaměřit se na předcházení bezdomovectví, čili prevenci. Prevence je určitě účinnější a ve většině případů méně nákladná, než řešení již vzniklé situace. Například by mělo být vytvářeno „levné“ bydlení, které by sloužilo osobám ohroženým sociálním vyloučením a bylo by financováno z veřejných prostředků. Taktéž by měly ve všech městech fungovat odpovídající sociální služby. Děti vyrůstající v dětských domovech by měly být připravovány k samostatnému životu, který je čeká po opuštění domova, vězni by měli být připravováni na návrat do společnosti a dlouhodobě nezaměstnaným by měla být poskytnuta pomoc při hledání zaměstnání. Vhodné by bylo seznamovat s problematikou bezdomovectví už děti a mládež na školách, informovat je o příčinách, rizicích a důsledcích, které bezdomovectví přináší i o tom, jak tomu jevu předcházet.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BARKER, G. *Použití kvalitativních výzkumných metod při postupech rychlého posuzování (Rapid Assessment) zneužívání drog ve společnosti*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-78-2.
- BARTÁK, M. *Zdravotní stav populace bezdomovců v ČR a jeho determinanty I: (bezdomovství v zrcadle veřejné politiky)*. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. ISBN 80-86625-35-4.
- GÖHLERT, F. CH.; KÜHN, F. *Od návyku k závislosti: toxikomanie, drogy: účinky a terapie*. Praha: Ikar, 2001. ISBN 80-7202-950-9.
- HAASOVÁ, J. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: sedm skutečných příběhů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1238-1.
- HALMAZŇOVÁ, R.; RŮŽIČKA, J.; SAVKOVÁ, E. *Metodika práce v azylovém domě Elim*. Vsetín: ELIM, o. s., 2008.
- HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-891-6.
- HORÁKOVÁ, M. *Současné podoby bezdomovství v České republice: pilotní sonda*. Praha: VÚPSV, 1997.
- HORÁKOVÁ, M. K problematice bezdomovství. *Sociální politika*, 1995, č. 10, s. 6 - 9.
- HRADECKÝ, I. 2006a *Národní zpráva o bezdomovství v České republice 2006 - politická část*. Praha, 2006.
- HRADECKÝ, I. 2006b *Profily bezdomovství v České republice: Konflikty, bezdomovci a veřejný prostor. Tematická zpráva 2006*. Praha, 2006.
- HRADECKÝ, I. *Profily bezdomovství v České republice: Proč spí lidé venku a kdo jsou ti lidé. Tematická zpráva 2005*. Praha, 2005.
- HRADECKÝ, I.; HRADECKÁ, V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje. 1996. ISBN 80-902292-0-4.
- KLENEROVÁ, V.; HYNIE, S. *Závislost na návykových látkách*. Praha: MŠMT ČR: 1. LF UK, 2002. ISBN 80-239-0910-X.

- KODYMOVÁ, P.; KOLÁČKOVÁ, J. Sociální práce s nezaměstnanými. In MATOUŠEK, O.; KOLÁČKOVÁ, J.; KODYMOVÁ, P. (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál. 2005. s. 299 – 312. ISBN 80-7367-002-X.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Drogy: otázky a odpovědi: příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-223-2.
- KONOPÁSEK, Z. *Chudoba a sociální příjmy*. Bratislava: VÚPSV, 1991. ISBN 80-7138-035.0.
- KOUKOLÍK, F.; DRTILOVÁ, J. *Základy stupidologie: život s deprivanty II*. Praha: Galén, 2002. ISBN 80-7262-078-9.
- KREIDL, M. *Percepce příčin chudoby a bohatství: pracovní texty*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1997. ISBN 80-85950-32-4.
- MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.
- MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.
- PRŮDKOVÁ, T.; NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: TRITON, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0.
- SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 3. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-126-X.
- SEKOT, A. *Sociologické texty (nezaměstnanost, bezdomovství, masová komunikace, multi-kulturní a občanská společnost)*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004.
- SCHWARZOVÁ, G. Sociální práce s bezdomovci. In MATOUŠEK, O.; KOLÁČKOVÁ, J.; KODYMOVÁ, P. (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. Praha: Portál. 2005. s. 315 – 329. ISBN 80-7367-002-X.
- ŠTĚCHOVÁ, M.; LUPTÁKOVÁ, M.; KOPOLDOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4.

ŠVARŘÍČEK, R; ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

ŽIŽKOVÁ, J. Chudoba a sociální vyloučení. In KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. s. 104 – 126. ISBN 978-80-7357-276-1.

Internetové zdroje:

ČANÍKOVÁ, P. *Slovníček k problematice bezdomovectví*. [online]. [cit. 2009-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://petra.canik.cz/2008/06/14/slovnicek-k-problematice-bezdomovectvi/#more-16..Slovn%C3%AD%C4%8Dek>>

KOCMÁNKOVÁ, D.; PĚNKAVA, P. *Expertiza o situaci osob bez přístřeší a ostatních zranitelných skupin v hlavním městě Praze – monitoring Národního akčního plánu sociálního začleňování 2006-2008*. Praha, 2007. [online]. [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.neziskovky.cz/Files/Soubory/projekty/STOP/expertizaPraha.pdf>>

Oficiální stránky azylového domu Elim Vsetín. [online]. [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.elimvsetin.cz/default.asp?odkaz=2&uroven=4>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně.

Atd. A tak dále.

Např. Například.

O. s. Občanské sdružení.

Resp. Respektive.

S. Strana.

Tzv. Takzvaně.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Příčina bezdomovectví pana A.....	38
Obrázek 2. Příčina bezdomovectví pana B.....	39
Obrázek 3. Příčina bezdomovectví pana C.....	39
Obrázek 4. Příčina bezdomovectví pana D.....	40
Obrázek 5. Příčina bezdomovectví pana E.....	40
Obrázek 6. Příčina bezdomovectví pana F.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Rozhovor s panem A
- P II Rozhovor s panem B
- P III Rozhovor s panem C
- P IV Rozhovor s panem D
- P V Rozhovor s panem E
- P VI Rozhovor s panem F

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S PANEM A

Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom proč jste se ocitl bez domova.

Stalo se to v roce 2004. Bydlel jsem v Rokytnici. V tom roce mi zemřela mamka, měla 42 roků. Sestra si pak našla přítele, který je o něco starší, než je ona. Vzal jsem si vlastně ještě půjčku, protože jsem měl jakési dluhy, co tam nechal taťka na bytě. Zaplatil jsem něco, něco zaplatila jedna teta, něco druhá teta. Potom jsem chtěl, aby platil nájem i ten přítel sestry když tam spal. Na jídlo jako ne, jenom ten nájem, jídlo si třeba kupoval sám. Ale nemohli jsme se pořád domluvit a platil jsem to já se sestrou. A to si vydělal ještě víc než já. Potom jsem se na to vykašlal a asi tři měsíce jsem neplatil zase já pro změnu. Mě to naštvalo, že ten přítel nechtěl platit. Jednou jsem přišel z práce domů a oni vyměnili zámeček. Počkal jsem, až přijde sestra, stejně mě nepustila. Bylo to kvůli tomu, že jsem neplatil ty tři měsíce nájem. Nahlásil jsem to na policii, policajti s tím stejně nic neudělali. Potom mě vzala k sobě teta, bydlel jsem u ní asi dva nebo tři roky. Myslel jsem si, že to bude lepší a nakonec to bylo ještě horší. Chtěla po mě celou výplatu, tak jsem potom taky odešel a tím pádem jsem skončil na ulici. Tetu pak vystěhovali, protože pořád neplatila nájem. Taťka, ten má taky přítelkyni, u ní bydlí a delší dobu už nedělá, byl při sestře a při tom příteli. Pak jsem přišel o práci, protože to nešlo. Potřeboval jsem někde spávat, spal jsem třeba na nádraží a potom chodit do práce z tama, že, to je taky... Nedalo se tam kde vyspat a byl jsem unavený, dával jsem pozor, jestli nejde policie. Pořád splácím tu půjčku. Splácím i televizi, co jsme si koupili k tetě. V azylovém domě bydlím už asi rok a půl.

Myslíte, že jste udělal všechno proto, abyste této situaci předešel?

Nemohl jsem dělat nic. Situace vznikly tak, jak vznikly. Domluvit se nešlo.

Děláte něco proto, abyste svou situaci změnil?

Ano, to, že si hledám práci, chodím po těch firmách všude možné.

Popište mi Vaše pocity a myšlenky, které jste měl, když jste přišel o bydlení.

Nevěděl jsem kam jít, byla ještě zima tehdy, co teď.

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S PANEM B

Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom proč jste se ocitl bez domova.

Tak já jsem přepsal byt na jinou osobu, že tam budu bydlet do roku 2012 a oni mi dali výpověď z nájmu a nedali mi žádné peníze za byt. Tak jsem to dal k soudu a tím pádem jsem se ocitl bez bytu. Do budoucna jsem měl strach, že to neutáhnu. Já jsem přišel za tím pánem, co bydlí o dvě patra níž a řekl jsem mu, že neutáhnu do budoucna byt, jestli by mi nějak nepomohl. A on mi řekl, že bude za mě platit byt a že tam budu do důchodu, do roku 2012, že budu mít postarané. Tak se to zdálo být výhodné, tak jsme to šli přepsat. Až to bylo přepsané, tak za dva nebo za tři dny, že půjdeme podepsat papír, tak jsme šli na Bytové družstvo, tam mi dal tu listinu, kde bylo napsané, že tam budu bydlet do roku 2012 a že mi dal 400 000 korun za byt a že jsem to obdržel. Já jsem to nechtěl podepsat, ale on mi řekl, že to mám podepsat, tak já jsem to podepsal. No a potom když jsem mu to říkal, tak on nechtěl se semnou o tom vůbec bavit a za tři nebo čtyři měsíce mi dali výpověď z toho bytu. Pak jsem přišel do tohoto azylového domu, doporučily mi ho neteře. V nějakém tom duševním rozpoložení, co umřela mi matka a za tři týdny bratr, tak jsem právě byl takový to. A já jsem to neměl podepsat, tu listinu. To ještě brat žil, za pár dní umřel, ale mezitím jsme to dali k soudu. Teď se o to soudím a už to trvá přes rok, už je to u krajského soudu, první soud jsem vyhrál, ale ten pán se odvolal. Já jsem v tu dobu hodně pil, hodně jsem tak popíjel. Stěžoval jsem si svým kamarádům, co se stalo. Nikdo mi to nevěřil. Byl jsem z toho na nic, já jsem byl v takovém stavu, jsem to podepsal a to jako byla veliká chyba. Já jsem pil hodně, byl jsem ve strašném psychickém stavu, měl jsem hrozné deprese. Staral jsem se o maminku a ona byla na vozíčku, tak jsem začal popíjet, abych to psychicky vydržel. Jako ten život pořád v bytě s nemocným a starým člověkem. No a potom už jsem to jako nezvládal, tak ji potom dali do nemocnice, pak do Domova důchodců, protože to musely být dvě osoby, jeden to nestačil, převracet ji na posteli, ona ani na ten záchod nemohla, na ten vozíček si nemohla sednout, takže jako jsem to tak začal otupovat tím alkoholem. Matka mi pak umřela v tom Domově důchodců. Zahořkl jsem, jsem nedůvěřivý k lidem a ke světu.

Myslíte, že jste udělal všechno proto, abyste této situaci předešel?

Měl jsem se poradit s bratrem. On o tom ještě tenkrát nevěděl. Kdybych se poradil s bratrem, tak by k tomu nedošlo.

Děláte něco proto, abyste svou situaci změnil?

Ano, dal jsem to k tomu soudu a soudím se.

Popište mi Vaše pocity a myšlenky, které jste měl, když jste přišel o bydlení.

Bylo mi a stále je hrozně špatně, špatně spím, jsem takový celý v apatii. Jsou to chvíle bez-naděje a zoufalství, vztek a tak se to pořád střídá.

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S PANEM C

Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom proč jste se ocitl bez domova.

Začalo to alkoholem, to bylo to nejhorší. Začal jsem ho pít, protože jsem neměl práci. Pracoval jsem asi šest roků tady ve sklárnách a potom ještě ve sklárnách ve Valašském Meziříčí, potom to zkrachovalo. Pak jsem nějakou dobu nepracoval, začal jsem pít, neplatil jsem byt a potom mi tam skákaly velké částky. Ale už nepiju. Přestal jsem v azylovém domě, když jsem si hledal práci. Bydlel jsem ve Věžáku, sám jsem bydlel. Neměl jsem práci, potom jsem se dostal do takých malérů, dlužil jsem za to, že jsem neplatil nájem. Potom mě vystěhovali, soud už do toho zasahoval. Pak jsem bydlel, jak je ta poliklinika, jak tam bydleli ti cikáni. Mám ještě v Janišově sestru, ona mi řekla, že je tady azylový dům, tak jsem se sem šel zeptat a vzali mě později. Potom mi v Elimu našli tu práci, co teď jezdím na Ohradu na čtyři hodiny. U sestry to nešlo, tam oni mají děti a ještě babičku. Chtěl bych u ní bývat, ale tam by mi to nevyhovovalo. Daleko je to do práce a tady jsem za chvíli v práci. Jinak se pořád stýkáme. Rodiče už nemám. Pořád ještě splácím dluhy, mám ještě i penále. Chtěl bych se dostat do bytu, prostě chci jít odtud pryč. Už jsem tu tři roky. Uvědomil jsem si, že bych měl jít nějakou dobrou cestou dál. Z azylového domu, najít si garsonku, žít normálně, jako člověk. Někteří mají baráky a tak, nemusí bývat v azylovém domě. Už mě to tady nebaví, tak dlouho bývat. Už bych chtěl mít svoje.

Myslíte, že jste udělal všechno proto, abyste této situaci předešel?

Já už jsem tam na tom Věžáku ani nechtěl bývat. Má se to tam možná spravovat na větší byty. Já nevím. Mě už to tam netáhne.

Děláte něco proto, abyste svou situaci změnil?

Čekám na jeden dopis, jestli mi to penále odpustí nebo ne. Až to zaplatím, půjdu si požádat o nějaký ten byt. Mně by stačila nějaká malá garsonka.

Popište mi Vaše pocity a myšlenky, které jste měl, když jste přišel o bydlení.

Napadaly mě špatné myšlenky i pocity. Já už jsem tam stejně nechtěl bývat, se mi tam nelíbilo. To pití mi ty špatné myšlenky a pocity posilovalo. Cítil jsem se trochu tak trapně, protože jsem z toho bytu musel jít pryč. Nebyl to moc dobrý pocit. Přemýšlel jsem, kde budu žít, byl jsem pak rád, že jsem se dostal do azylového domu, ohromně mi pomohli.

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVOR S PANEM D

Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom proč jste se ocitl bez domova.

Měl jsem byt v Třešti na Vysočině, bydlel jsem tam s manželkou, jenže se pak se mnou rozvedla. Pak jsem tam bydlel sám a mamka mi tam poslala synovce. Oni mi tam pak ukončili nájemní smlouvu, že jsem neplatil nájem. Ale za to mohl můj synovec, který tam bydlel tři měsíce. On začal pít, začal tam vodit lidi. Já jsem byl v nemocnici. Doma u rodičů jsem být nemohl kvůli otcovi, otec byl proti. Nemohl jsem být ani na zahradě, kde máme chatu. Táta byl proti tomu, že ať raději zůstanu na ulici. Měli jsme pořád rozpory. Já jsem byl pořád nemocný a on pořád, že nechodím do práce, že si neseženu práci a pořád dokolečka to bylo. Já jsem byl ta černá ovce rodiny. Já tam ani nemůžu přespat, když tam jedu. Takže jsem zůstal na ulici. V parku jsem spal, byl jsem pořád na čerstvém vzduchu. Tam byl jeden takový nonstop, mamka mi tam donesla trochu jídla a řekla, starej se o sebe a mě to zničilo. Jsem se složil z toho. No a potom jsem sehnal práci ve sklárnách Antonínově Dole, kde jsem bydlel na ubytovně. Potom jsem tam skončil, já jsem měl úraz na ruce, ono to prostě nešlo a oni už i propouštěli, už to krachovalo. Skončil jsem na ulici. Potom jsem měl přítelkyni, měli jsme byt v Humpolci. Dcera se nám narodila, jenže díky těm lidem okolo, mě vyštvali. Přítelkyně mi nepomohla vůbec v ničem. Skončil jsem v psychiatrické léčebně. Jednou jsem přišel z psychiatrické léčebny a byl vyměněný zámek, takže jsem zůstal na ulici znova. Mám určitý zdravotní problémy, pravidelně docházím do psychiatrické léčebny, jsem tam skoro pořád. Byl jsem taky v invalidním důchodě, mám plný invalidní důchod. Potom jsem jel na brigádu, na jablka a tam se mi zhoršili zdravotní problémy. Jel sem do Kroměříže, tam jsem se seznámil s přítelkyní, bydlel jsem pak u ní ve Zlíně a potom ona tam měla bývalého manžela a oni tam hrozně pili a já jsem potom odjel do léčebny a ona mi zavolala, že si našla někoho jiného, tím pádem jsem byl bez bydlení. A tam mi jeden poradil tady ten azylový dům, no a skončil jsem tady. Nebyl jsem schopný ničeho, ty psychický problémy, mně to bylo jedno všechno. Neměl jsem chuť žít, dá se říci. To byly depresivní stavy a takový ty věci. Dodnes jsem se s tím nevyrovnal, pořád mě to táhne domů, ale mamka už taky není nejmladší a dělat jí problémy. Mám neustálý zdravotní problémy a nemá to konce. Uvědomil jsem si, že jsem k ničemu, že už toho bylo dost, že už by se to mohlo zlomit, že už by to mohlo být jiný. Člověk se celou dobu snažil, snažil a pořád to dopadalo špatně, to už potom člověk rezignuje. Chtělo by to práci, alespoň na ty

čtyři hodiny denně, člověk bude mezi lidmi. Jsem se uzavřel hodně do sebe, skoro s nikým nemluví.

Myslíte, že jste udělal všechno proto, abyste této situaci přešel?

Určitě. Snažil jsem se udržet tu rodinu pohromadě, zaplatil jsem všechno, co bylo potřeba. Jenže už mi to neprodloužili a mě vyhodili na ulici.

Děláte něco proto, abyste svou situaci změnil?

Já nevím, jak.

Popište mi Vaše pocity a myšlenky, které jste měl, když jste přišel o bydlení.

Měl jsem sebevražedné myšlenky. Chtěl jsem se zabít. Měl jsem deprese. Spal jsem v kolně, pak mě tam vyštvali ti ostatní, co tam byli. Přestal mě život bavit. Zoufalá situace.

PŘÍLOHA P V: ROZHOVOR S PANEM E

Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom proč jste se ocitl bez domova.

Přišel jsem o práci, tím pádem o peníze, tím pádem o bydlení. Už je to asi 15 let. Jak nejsou peníze, není bývání. Pobírám sociálku, to je nějakých pár korun a z toho člověk bývání nesežene. O práci jsem přišel proto, že se propouštělo, snižování stavu nebo jak tomu odborně říkají. Nás tam bylo devět, z toho šest nás muselo skončit, tři si nechali, zbytek zrušili. My jsme byli jako druhá hlavička, přebrala to Ostrava a nás tady zrušili. Přišel jsem o peníze, tím pádem jsem se i rozved, protože bez peněz kdo by mě chtěl. Neměl jsem na zaplacení bytu. Ocitl jsem se bez domova. Občas jsem býval po kamarádech, ale ti pak měli taky nějaké problémy, tak jsem z tama musel vypadnout, tak jsem se ocitl tady v azylovém domě. Jsem rád, že můžu být aspoň tady. Musel jsem se s tím smířit, nejsem sám, ani sám nebudu. Nejhorší je se dostat zpátky.

Myslíte, že jste udělal všechno proto, abyste této situaci předešel?

Ohledně toho propouštění určitě ne. Snažil jsem se hledat práci, jenže jsem pak začal marnit.

Děláte něco proto, abyste svou situaci změnil?

Tož jo, dělám. Hledám něco, teď ale byla zima. A teď nevím. Chodím, vyptávám se i po známých, na pracáku nic nemají. Kdybych si našel sem tam nějakou brigádu. To je všechno jenom takové letní sezónní práce.

Popište mi Vaše pocity a myšlenky, které jste měl, když jste přišel o bydlení.

Nic. Hlavně nějak se z toho vzpamatovat. Dostat se z toho ven. Nad pocity jsem nepřemýšlel, jak to skončilo, tak to skončilo.

PŘÍLOHA P VI: ROZHOVOR S PANEM F

Povídejte mi, prosím, o Vašem životě, o tom proč jste se ocitl bez domova.

Já jsem bydlel za Luhačovicemi v Podhradí ve starém baráku a oni mi dali exekuci, tak jsem ho musel prodat. Nic jiného mi nezbývalo. Já jsem jako neplatil zdravotní pojištění, to bylo několik roků. Nenapadlo mě to, že tolik roků to mám už prošlé, že to neplatím. Já jsem ani nevěděl, že to mám platit. Ani jsem neměl z čeho. Bral jsem akorát sociálku. Takže jsem to musel potom zaplatit. Z toho, co jsem dostal peníze za ten barák, jsem to musel zaplatit. Zbylo mi pár korun. Pak jsem bydlel u kamarádky v Luhačovicích. Pak jsem byl zavřený ve vězení, jsem se dostal do basy. Doma jsme měli takové neshody, jsme se nemohli nějak domluvit, tak mě zavřeli. Dostal jsem osm měsíců. Jsem dělal takový nepořádek. Nic závažného. Sem měl vypité, tak jsem udělal takový nepořádek. Chodil jsem a házel jsem tam třeba kameny do oken k té přítelkyni, jak teď chodím a ona zavolala policajty, tak mě odvezli na záchytku. Říká se tomu výtržnictví nebo jak. Pak jsem byl ve vězení a potom jsem se vrátil, nejdřív jsem byl doma u té přítelkyně asi měsíc a pak jsem přišel tady do toho azylového domu, to bylo v roce 2005 nebo 2006. U přítelkyně zůstat nešlo, ona má jako svoji rodinu, ona má jako chlapce svého tam ještě. Pořád za ní jezdím, každý měsíc, třeba jí tam pomáhám. Ona tam má moc práce, má tam velikou zahradu. Nepracoval jsem, já jsem jako chodil na pracák, ale tam pořád nebyla práce. Jsem chodil na ten pracák, ona mi vždycky napsala, přijď příště a to bylo pořád dokola. A potom mě to zrušila úplně, abych tam nechodil, takže už tam nechodím. Mám jako částečný důchod. Chodil jsem se ptát všude, ale jak už jsi starý člověk, tak tě nechcou. Včil chcou jenom mladé lidi. Staré lidi moc nechcou.

Myslíte, že jste udělal všechno proto, abyste této situaci předešel?

Něco jsem možná zmrvil. Já nevím. Já jsem na to nemyslel. Nemyslel jsem, že jsem udělal chybu. Takže jsem pro to nic nedělal.

Děláte něco proto, abyste svou situaci změnil?

Co můžu dělat. Rád bych, ale nemám na to finance, abych to mohl změnit. Já bych třeba chtěl garsonku, ale nemám na to prachy.

Popište mi Vaše pocity a myšlenky, které jste měl, když jste přišel o bydlení.

Nenapadalo mě nic. Nevím, jak jsem se cítil.